



SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Satversmes tiesas tiesneša

Jāņa Neimaņa

ATSEVIŠKĀS DOMAS

Rīgā 2023. gada 6. martā

lietā Nr. 2022-03-01

„Par Civilprocesa likuma 534., 534.¹, 535., 536. un 537. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

Satversmes tiesa 2023. gada 23. februārī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2022-03-01 „Par Civilprocesa likuma 534., 534.¹, 535., 536. un 537. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam” (turpmāk – Spriedums), kas ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības.

Uzskatu, ka tiesvedība šajā lietā bija izbeidzama.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.²panta otro daļu konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (sūdzība augstākai institūcijai vai augstākai amatpersonai, sūdzība vai prasības pieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesai u.c.) vai arī tādu nav. Tātad saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.²panta otro daļu konstitucionālās sūdzības iesniedzējam ir vispirms jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, ja tādi pastāv un ir efektīvi.

Arī pati Satversmes tiesa tās judikatūrā vairākkārt uzsvērusi, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzējam jāievēro subsidiaritātes princips. Proti, personai pirms vēršanās

Satversmes tiesā nepieciešams izsmelt reālās un efektīvās iespējas aizstāvēt savas aizskartās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Šā principa mērķis ir nodrošināt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, izmantotu tās rīcībā esošās juridiskās metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai. Tādējādi konstitucionālā sūdzība ir galvenokārt personas pamattiesību aizsardzības papildu mehānisms gadījumos, kad ar citiem tiesību aizsardzības līdzekļiem pamattiesību aizskārumu novērst nav iespējams (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 7. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2018-19-03 15.1. punktu*).

Izskatāmajā lietā konstitucionālās sūdzības iesniedzējs savā sūdzībā apgalvoja, ka nav noslēdzis šķīrējtiesas līgumu un ir cietis no krāpšanas. Šādos gadījumos Latvijā pastāv vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi gan civilprocesuālā, gan krimināltiesiskā ceļā. Izskatāmajā gadījumā tos arī konstitucionālās sūdzības iesniedzējs bija uzsācis izmantot. Proti, konstitucionālās sūdzības iesniedzējs izmantoja atbilstošo vispārējo tiesību aizsardzības līdzekli – prasības pieteikumu, lai pieprasītu atzīt šķīrējtiesas līgumu par spēkā neesošu. Vispārējās jurisdikcijas tiesa ar 2021. gada 7. maija lēmumu ievedusi civillietu Nr. C30523121. Konstitucionālās sūdzības iesniedzēja prasība vēl atrodas tiesas izskatīšanā.

Prasība par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu ir efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis. To Sprieduma 11.3. punktā atzīst arī pati Satversmes tiesa.

Tādējādi konstitucionālās sūdzības iesniedzējam bija vispirms jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, jo tādi pastāvēja un ir efektīvi. Savukārt Satversmes tiesa izskatīja lietu, lai gan pieteikums (konstitucionālā sūdzība) nebija pieļaujams. Tas nozīmē, ka kolēģijas lēmums par lietas ierosināšanu, kurā atzīts, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, neatbilda Satversmes tiesas likuma 19.²panta otrajai daļai un pastāvēja minētā likuma 29. panta pirmās daļas 3. punktā norādītais pamats tiesvedības izbeigšanai.

Satversmes tiesas likums paredz iespēju izbeigt tiesvedību, bet ne pienākumu to darīt (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2022. gada 18. februāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2021-10-03 13.1. punktu*). Tomēr situācijās, kad konstitucionālās sūdzības iesniedzēja rīcībā bijuši reāli un efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, taču lieta Satversmes tiesā tomēr tikusi ierosināta, Satversmes tiesa līdz šim ir tiesvedību izbeigusi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 7. oktobra lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2018-19-03*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tai ir pienākums ievērot savos nolēmumos paustās atziņas tiesiskās sistēmas stabilitātes, pēctecības, tiesiskuma un vienlīdzības prasību dēļ (sk. *Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 17.2. punktu*). Šī tēze ir attiecināma arī uz Satversmes tiesas likuma piemērošanu. Proti, nepieciešamība nodrošināt tiesiskās sistēmas stabilitāti, pēctecību, tiesiskumu un vienlīdzību prasa, lai Satversmes tiesas likuma prasības līdzīgās situācijās tiktu piemērotas līdzīgi. Konkrētajā gadījumā Spriedumā bija jānorāda, kādu apsvērumu dēļ Satversmes tiesa izskatāmajā lietā novirzījās no tās līdzšinējās judikatūras un neizbeidza tiesvedību, taču Spriedumā šāda pamatojuma nav. Šāda situācija demokrātiskā tiesiskā valstī nav pieļaujama, jo var sabiedrībā radīt iespaidu, ka Satversmes tiesa rīkojusies patvaļīgi, tādējādi mazinot sabiedrības uzticēšanos tiesu varai.

Tiesnesis*

J. Neimanis

**Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.*